

SYLWETKI PROFESORÓW POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ

32 1

JANUSZ GROSZKOWSKI

(1898—1984)

Janusz Groszkowski urodził się 21 III 1898 r. w Warszawie. Był synem Teodora, założyciela i kierownika Fabryki Wyrobów Platerowanych, mistrza cechowego, historyka cechu mosiężników i brązowników m. Warszawy. Już w latach młodzieńczych przeprowadzał w swoim domowym laboratorium pierwsze eksperymenty z zakresu fizyki, a zwłaszcza elektro- i radiotechniki. Po uzyskaniu w 1915 r. matury w Szkole Handlowej Zgromadzenia Kupców m. Warszawy rozpoczął studia w nowo utworzonej Politechnice Warszawskiej (PW). W 1921 r., w grupie kilku pierwszych absolwentów Wydziału Elektrotechnicznego, otrzymał dyplom inżyniera elektryka.

W czasie studiów został asystentem w Katedrze Miernictwa Elektrotechnicznego, a od r. akad. 1922/23 prowadził wykłady — jako najmłodszy wykładowca PW — z zakresu lamp katodowych, a następnie radiotechniki. W n.r. został kierownikiem laboratorium radiotechnicznego. Jako oficer Wojsk Łączności prowadził równocześnie wykłady z radiotechniki w szkołach wojskowych. Na podstawie rozprawy pt. „Metoda kompensacyjna kontroli stałości fali” otrzymał w 1928 r. stopień doktora nauk technicznych (z odznaczeniem). W t.r. po przeprowadzeniu habilitacji objął Katedrę Radiotechniki na Wydziale Elektrycznym PW, którą kierował do wybuchu wojny we wrześniu 1939 r. Z dn. 7 VI 1929 r. został mianowany profesorem nadzwyczajnym, a z dn. 1 III 1935 r. otrzymał nominację na profesora zwyczajnego. W latach akad. 1935/36—1936/37 piastował godność dziekana Wydziału Elektrycznego.

Równoległe z pracą naukowo-dydaktyczną na uczelni prof. J. Groszkowski prowadził bogatą działalność techniczno-doradczą. W 1928 r. zainicjował utworzenie pierwszego w kraju Instytutu Radiotechnicznego, którym kierował również po jego przekształceniu w 1934 r. w Państwowy Instytut Telekomunikacyjny. Od początku istnienia polskiej radiofonii brał udział w pracach komisji technicznej Polskiego Radia.

Od września 1939 r. do połowy 1941 r. profesor J. Groszkowski przebywał we Lwowie, gdzie był wykładowcą miejscowego Instytutu Politechnicznego. Po powrocie do Warszawy wykładał w Państwowej Wyższej Szkole Technicznej, utworzonej za zgodą władz niemieckich w gmachach politechnicznych. Brał czynny udział w ruchu oporu jako żołnierz Armii Krajowej, przyczyniając się m. in. do rozpoznania układu sterowania elektrycznego niemieckich pocisków raketowych V-2.

Po wyzwoleniu kraju w 1945 r. objął ponownie wykłady radiotechniki na Wydziale Elektrycznym, a następnie na Wydziale Łączności (później Elektroniki) PW, które prowadził aż do przejścia na emeryturę w 1969 r. Jednocześnie kontynuował prace nad organizowaniem i rozwijaniem placówek badaw-

czych, zwłaszcza w dziedzinie elektroniki, m. in. jako założyciel Zakładu Elektroniki przy Polskiej Akademii Nauk (PAN). W latach 1956—1962 był wiceprezesem, a w latach 1963—1972 prezesem PAN. Wchodził w skład rad programowych wielu czasopism naukowych, m. in. był redaktorem naczelnym PAN-owskich wydawnictw periodycznych: *Archiwum Elektrotechniki* (1952—1971) i *Nauki Polskiej* (1963—1971).

Ciesząc się autorytetem wybitnego uczonego, prof. J. Groszkowski został wybrany w 1968 r. zastępcą przewodniczącego, a w 1971 r. przewodniczącym Ogólnopolskiego Komitetu Frontu Jedności Narodu. W 1972 r. został ponadto wybrany zastępcą przewodniczącego Rady Państwa i posłem na Sejm VI kadencji. Przeżywszy wstrząs wywołany wydarzeniami czerwcowymi 1976 r., zrezygnował pod koniec tego roku ze wszystkich funkcji publicznych.

W dorobku naukowym prof. J. Groszkowskiego znajduje się ponad 300 publikacji, w tym wiele książek wydanych w kraju i za granicą. Jest on m. in. autorem jednej z pierwszych w literaturze światowej monografii „Lampy katodowe i ich zastosowanie w radiotechnice” (1925), pierwszej w Polsce monografii poświęconej próżni „Technika wysokiej próżni” (1948) oraz monografii o światowym rozgłosie „Frequency of Self-Oscillations” (1964). Główny wkład prof. J. Groszkowskiego do rozwoju elektroniki światowej nastąpił w latach 1932—1933 w zakresie nieliniowej teorii generacji i stabilizacji drgań oraz w latach 1966—1970 w zakresie ulepszonych metod pomiaru cząstkowego ciśnienia w warunkach najwyższej próżni.

Prof. J. Groszkowski należał do wielu towarzystw i instytucji naukowych, krajowych i zagranicznych. Był m. in. członkiem Akademii Nauk Technicznych (od 1936), członkiem (od 1919), prezesem (1936—1937) i członkiem honorowym (od 1957) Stow. Elektryków Polskich, członkiem (od 1932) i członkiem dożywotnim (od 1971) amerykańskiego Institute of Electrical and Electronic Engineers, członkiem Warszawskiego Towarzystwa Naukowego (od 1949), członkiem honorowym francuskiego Société des Electriciens et des Electroniciens (od 1967) oraz członkiem wielu zagranicznych Akademii Nauk. Laureat Nagród Państwowych I stopnia (1951, 1955, 1968) oraz specjalnej Nagrody Państwowej (1979). Doktor honoris causa PW (1962), Politechniki Łódzkiej (1964) i Politechniki Gdańskiej (1975).

Prof. J. Groszkowski zmarł 3 VIII 1984 r. w Warszawie i został pochowany na cmentarzu Powązkowskim (100-II-13). Był odznaczony m. in. Krzyżem Komandorskim Orderu Polonia Restituta (1937 i 1955), Złotym Krzyżem Orderu Virtuti Militari (1947), Orderem Sztandaru Pracy I klasy (1958) i Orderem Budowniczy Polski Ludowej (1964).

Opracował Jerzy Kubiakowski